Lietuvos Steigiamajam Seimui - 100

Rokiškėnai – Steigiamojo Seimo nariai

Lietuvos Steigiamasis Seimas – Vasario 16-osios Nepriklausomybės akte numatyta institucija, kuri turėjo būti išrinkta demokratiniu būdu ir nustatyti Lietuvos „valstybės pamatus“ ir santykius su kitomis valstybėmis.

Pirmas Steigiamojo Seimo posėdis įvyko 1920 m. gegužės 15 d. tuometinėje laikinojoje sostinėje Kaune, miesto teatro salėje. Jame dalyvavo 104 parlamentarai. Pirmajam posėdžiui pirmininkavo Gabrielė Petkevičaitė, sekretoriavo Ona Muraškaitė-Račiukaitienė.

Krikščionių bloko (krikščionys demokratai, darbo federacijos, ūkininkų sąjungos, moterų s. ir p.)	59
Valstiečių sąjungos	20
Socialdemokratų	13
Socialistų liaudininkų demokratų	9
Žydų	6
Lenkų	3
Vokiečių	1
Darbo žmonių	1
Iš viso	112

Steigiamojo Seimo sudėtis
https://istorijai.lt/lietuvos-valstybes-pagrindu-sukurimas-1918-1922-m-steigiamasis-seimas/

Lietuvos Steigiamojo Seimo atstovės moterys katalikės
https://lt.wikipedia.org/wiki/Steigiamasis_Seimas

Posėdžiavusieji parlamentarai Seimo pirmininku išrinko krikščionį demokratą Aleksandrą Stulginskį, kuris 1922 m. išrinktas Lietuvos Respublikos Prezidentu, perrinktas 1923 m. birželio mėn., pareigas ėjo iki 1926 m. birželio. Pirmajame posėdyje Steigiamasis Seimas paskelbė, kad atstatyta nepriklausoma demokratinė Lietuvos Respublika. Jau gegužės 21 d. pradėtas svarstyti naujos Konstitucijos projektas. 1920 m. birželio 10 d. paskelbė antrąją laikinąją Konstituciją, kurioje pirmą kartą deklaruota parlamentinė santvarka.

Nepriklausoma Lietuvos Respublika oficialiai buvo pripažinta daugumos pasaulio valstybių. 1920 m. liepos 12 d. pasirašyta taikos sutartis su Sovietų Rusija, ratifikuotos kitos tarpvalstybinės sutartys su Rusija, Latvija, Estija ir kitomis šalimis. 1921 m. rugsėjo 22 d. Lietuva tapo Tautų Sąjungos nare, o rugsėjo 30 d. prisijungė prie tarptautinės Konvencijos dėl kovos prieš prekybą moterimis ir vaikais.

Steigiamajame Seime buvo atstovaujama visiems Lietuvos socialiniams sluoksniams. Tarp 112 atstovų buvo: 15 ūkininkų, 7 darbininkai, 4 amatininkai, 10 kunigų, 1 rabinas, 13 pedagogų (daugiausia mokytojų), 11 teisininkų, 11 gydytojų ir vaistininkų, 7 kariškiai, 15 valdininkų ir tarnautojų, 3 rašytojai, 3 inžinieriai, 3 agronomai ir 9 kitų profesijų atstovai (visuomenininkai, vargonininkas, kooperatininkas ir kt.).

Lietuvos Steigiamojo Seimo nariai prie paminklo „Žuvusiems už Lietuvos laisvę“ Karo muziejaus sodelyje. Kaunas, 1922 m. gegužės 15 d. Fotoateljė „Menas“ | *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*. P-12520

Steigiamojo Seimo narių išsilavinimas buvo aukštesnis už vidutinio Lietuvos piliečio išsilavinimą, tačiau asmenų, turėjusių aukštojo mokslo diplomus, Seime buvo mažuma. Į Steigiamąjį Seimą buvo išrinktos penkios moterys, tačiau per visą kadenciją dirbo aštuonios. Steigiamasis Seimas pasižymėjo gana didele narių kaita. Tarp Seimo narių buvo šeši 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai, vėliau du Steigiamojo Seimo nariai – Aleksandras Stulginskis ir Kazys Grinius buvo išrinkti Lietuvos Respublikos Prezidentais.

Lietuvos Steigiamojo Seimo Prezidiumas. Iš kairės: sekretorius Naftalis Fridmanas, pirmasis sekretorius Ladas Natkevičius, pirmasis vicepirmininkas Jonas Staugaitis, Steigiamojo Seimo Pirmininkas, einantis Respublikos Prezidento pareigas Aleksandras Stulginskis, antrasis vicepirmininkas Justinas Staugaitis. Kaunas, 1920 m. Fotografas nenurodytas | *Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka*

Steigiamojo Seimo frakcijos:

I. Krikščionių demokratų blokas

II. Valstiečių liaudininkų blokas

III. Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija

IV. Žydų frakcija

V. Lenkų frakcija

Lietuvos Respublikos Seimo rūmai.
Kaunas, XX a. 3–4 deš. Fotografas nenurodytas
Lietuvos centrinis valstybės archyvas

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35541&p_k=1

STEIGIAMOJO SEIMO KOMISIJOS:

Nuolatinės:

1. Neteisėtiems valdžios darbams tirti komisija.
2. Mandatų patikrinimo komisija
3. Peticijų arba skundų komisija (sudaryta baigus darbą Mandatų patikrinimo komisijai – 1920 m. birželio 9 d.)
4. Laikinosios valstybės konstitucijos projekto komisija
5. Krašto apsaugos komisija
6. Ekonominė komisija (su keturiomis komisijėlėmis):
   a. Žemės ūkio komisijėlė,
   b. Prekybos, pramonės ir kooperacijos komisijėlė,
   c. Valstybinio ūkio komisijėlė,
   d. Susisiekimo komisijėlė.
7. Finansų ir biudžeto komisija
8. Žemės reformos komisija
9. Švietimo komisija
10. Darbo, socialinės apsaugos ir sveikatos komisija
11. Užsienio reikalų komisija
12. Krašto atstatymo komisija
13. Savivaldybės ir administracijos komisija
14. Redakcijos komisija
15. Skundų ir tardymo komisija

Laikinosios:

1. Komisijų komisija (sudaryta 1920 m. gegužės 18 d., jos užduotis nuspręsti kokias Steigiamojo Seimo komisijas reikia sudaryti)
2. Panemunės atsitikimams ištirti komisija (sudaryta 1920 m. gegužės 28 d.)
3. Seimo statuto komisija (sudaryta 1920 m. gegužę)
4. Suvalkų fronto atsitikimų komisija (sudaryta 1921 m. birželio 22 d.)
5. Komisija lenkų kariuomenės žiaurumams ištirti
6. Komisija geležinkelininkų bylai ištirti (darbą baigė 1921 m. birželio 22 d.)
7. Miškų tardymo komisija
8. Bibliotekos komisija

STEIGIAMOJO SEIMO DARBAI

- Steigiamasis Seimas iki 1922 m. rudens iš viso surengė 257 plenarinius posėdžius, per kuriuos buvo priimta 268 teisės aktai: įstatymai, jų papildymai ir pakeitimai. Steigiamojo Seimo priimti įstatymai turėjo didelę įtaką tolesnei Lietuvos valstybės raidai.
- 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamasis Seimas vienbalsiai priėmė Lietuvos valstybės nepriklausomybės proklamavimo dokumentą, kuris dar kartą, kaip ir 1918 m. vasario 16-osios aktas, paskelbė, kad Lietuva yra nepriklausoma valstybė ir nustatė jos valdymo formą – demokratinė respublika.
- 1922 m. rugpjūčio 1 d. Steigiamasis Seimas priėmė Lietuvos Valstybės Konstituciją – pagrindinį šalies įstatymą, kur pirmą kartą Lietuvos valstybės istorijoje buvo nurodyta, kad Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika, kurios aukščiausioji valdžia priklauso tautai.
- 1922 m. vasario 15 d. Steigiamasis Seimas priėmė pagrindinį Žemės reformos įstatymą, 1922 m. rugpjūčio 9 d. – Piniginio vieneto įstatymą, kuris skelbė, kad piniginis Lietuvos vienetas yra auksu paremtas litas, kurį sudaro 100 centų. Siekdamas užtikrinti finansinį stabilumą, 1922 m. rugpjūčio 11 d. Steigiamasis Seimas priėmė Lietuvos banko įstatymą.
- 1922 m. liepos 19 d. Steigiamasis Seimas priėmė eilinio Seimo rinkimų įstatymą, Pradžios mokyklų įstatymą, 1922 m. kovo 15 d. – Valstybinio degtinės ir spirito monopolio įvedimo įstatymą, 1921 m. gruodžio 2 d. – Žemės nusausinimo reikalams tvarkyti įstatymą, 1921 m. lapkričio 29 d. – Susisiekimo oru įstatymą, Visuotinio Lietuvos gyventojų surašymo įstatymą ir kt.

„Lietuvos Taryba ir Steigiamasis Seimas užbaigė tautinio atgimimo tarpsnį ir pradėjo lietuvių valstybinio gyvenimo laikotarpį. Anot išeivijos veikėjo Algirdo Kasulaičio, tautinis atgimimas buvo lietuviškos meilės vaisiaus užuomazga, Vasario 16-oji – jo gimimas, o seimai, pirmiausia, žinoma, Steigiamasis, – gležno kūdikio subrandinimas valstybiniam gyvenimui“. *Blažytė-Baužienė D. ir kt. Lietuvos Seimo istorija: XX – XXI a. pradžia. Vilnius, 2009, p. 92.*

Literatūra

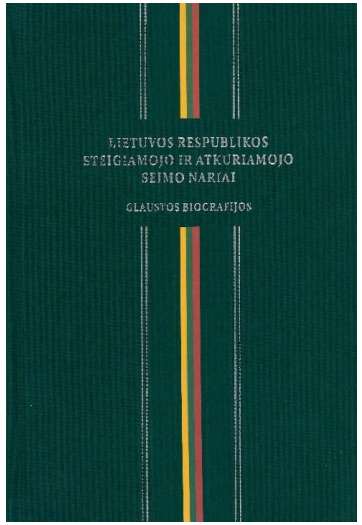

Lietuvos Respublikos Steigiamojo ir Atkuriamojo Seimo nariai: glaustos biografijos / [sudarytojas Klaudijus Driskius; Atkuriamojo Seimo narių biografijų autorius Aras Lukšas]. – Vilnius: Tautos paveldo tyrimai, 2012 (Sapnų sala). – 156, [4] p.: faks., portr. – Leid. dalį sudaro kn. „Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais“ (išl. 1924 m.) faks. – Dalis gretut. teksto liet., angl. – Tiražas [1500] egz.

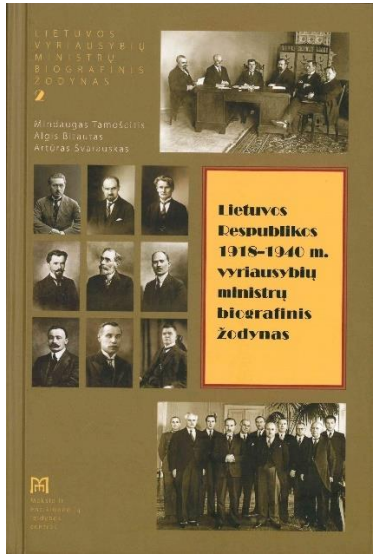

Tamošaitis, Mindaugas (1976-)

Lietuvos Respublikos 1918-1940 m. vyriausybių ministrų biografinis žodynas / Mindaugas Tamošaitis, Algis Bitautas, Artūras Svarauskas; [sudarytojai Algis Bitautas, Mindaugas Tamošaitis]; [redakcinė kolegija: Aivas Ragauskas (pirmininkas) … [et al.]. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras: Lietuvos edukologijos universitetas, 2016. – 567, [1] p.: iliustr., portr. – (Lietuvos vyriausybių ministrų biografinis žodynas; 2). – Santr. angl. – Bibliogr. sk. gale ir išnašose. – Tiražas 600 egz.

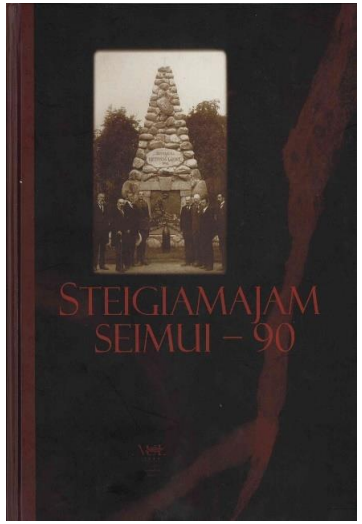

Steigiamajam Seimui – 90: pranešimų ir straipsnių rinkinys / Vilniaus universitetas; [sudarytojai Saulius Kaubrys, Arūnas Vyšniauskas]. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2011 (Vilnius: Lodvila). – 249, [1] p.: iliustr., faks., žml. - (Lietuvos valstybingumo paveldas / redakcinė kolegija: Zenonas Butkus … [et al.]; t. 1). – Santr. angl. – Bibliogr. išnašose. – Tiražas 1000 egz.

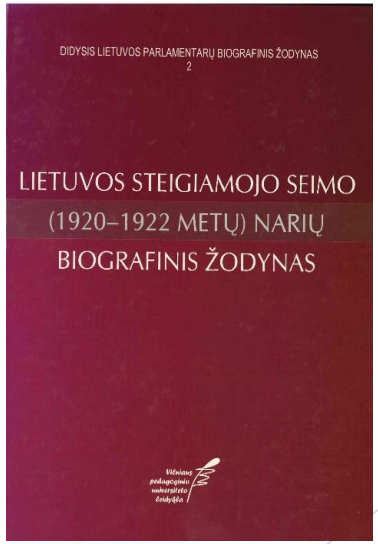

Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920-1922 metų) narių biografinis žodynas / Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, Vilniaus pedagoginis universitetas; [sudarytojai Aivas Ragauskas, Mindaugas Tamošaitis; redakcinė kolegija: Danutė Blažytė-Baužienė … [et al.]. – Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2006. – 553, [1] p.: iliustr., faks. – (Didysis Lietuvos parlamentarų biografinis žodynas; t. 2). – Santr. angl. – Bibliogr. įž. str. išnašose. – Tiražas 1500 egz.

Vilniaus garsas. 1920, Nr. 14.

389

KAINA 2 m.

Nr 14. Gegužės 15 dieną 1920 m. I met.

VILNIAUS GARSAS

PRENUMERATA metams - - 48 mar.

Savaitinis laikraštis darbo žmonėms.

REDAKCIJA: Žvėrynas Aiškioji 8 (Jasna).

ADMINISTRACIJA: Aušros Vartų 12, Šv. Kazimiero knygynas.

Nuo 3 balandžio iki šiol drauge su kitais Vilniaus laikraščiais priversti buvome sustoti eję. Priežastis buvo nenusispręsimai su spaustuvių darbininkais, kurie, kaip rodės, nestaižiūrėdami į visuomenės sunkų stovį vis aukštyn kėlė savo darbo kainą. Dabar pavykus šiaip taip susitaikinti ir susiderėti, laikraštį vėl pradedame leisti. Gerbiamųjų savo skaitytojų ir draugų atsiprašome už kilusį iš čia nesmagumą ir kviečiame toliau mus skaityti ir palaikyti savo raštais, darbu ir pinigais, nes sunkiose aplinkybėse tenka mums šiandien dirbti. Skaitykite, platinkite, remkite!

REDAKCIJA.

Gegužės 15 dieną Seimas renkasi.

Balandžio pusėje įvyko Lietuvai dideliai svarbus dalykas: 14, 15 dieną tapo išrinktas mūsų Steigiamasis Seimas. Įvyko pagaliau tai, ko visa Lietuva nekantriai laukė ir reikalavo jau treti metai.

Rinkimai pavyko, kaip mažai kas laukė. Mūsų piliečiai parodė gana turį subrendimo valstybiniam gyvenimui. Spaudos, visuomenės veikėjų ir Bažnyčios balsas tapo išgirstas. Lietuvos piliečiai galima sakyti visi kaip vienas stojo į rinkimus. Buvę vietų, kur visi užsirašę ir turį balsą balsavę, kitur net daugiau atėję balsuoti, negu užrašyta buvo, kaikur matyt buvę ir ligonys. Moters irgi šį kartą neapsileidė ir gal bene pirmą kartą Lietuvoje sutartinai stojo valstybės darban.

Lietuvių tauta išlaikė pirmuosius savo subrendimo kvotimus: apskritai daugiau kaip 85% turinčių balsą dalyvavo rinkimuose. Tai nuošimtis, kurio gali mums pavydėti ir užsienis ir vakarų kultūringos šalys, nes ten gera esti, jei dalyvauja rinkimuose apie 60%.

Mes pavijome ir pralenkiame šį kartą vakarų Europą.

Toksai mūsų sutartinis žygis turės be abejo daug ir daug reikšmės užsienio ir šiandien valdančios santarvės akyse. Lig šiol iš vienur ir iš kitur, iš draugų ir iš priešininkų tekdavo pagirsti, kad lietuvių tautos dauguma nenorinti Lietuvos nepriklausomybės, kad tai tik saujelės sviesuolių darbas, kurius sukląidinę ir papirką rusai ar vokiečiai, kad čia tik vokiečių skirtos Tarybos pinklės ir tt., dabar visi šie balsai turės nurimti, jiems jau nebelieka vietos Lietuvoje. Seimas bus visos suaugusios Lietuvos balsas. Kas turi akis, turės tai pamatyti ir, jei tiesą myli, sutikti.

Tą mintį yra jau iškėlęs viename pasikalbėjimų prancūzų misijos pirmininkas Rebul, tai turės pripažinti ir kitos santarvės valstybės, daug daugiau mums palankesnės, negu prancūzai. Lietuva turės pagaliau susilaukti pilno savo nepriklausomybės pripažinimo.

Rinkimai dar ir kitu žvilgsniu pagerins mūsų padėtį užsieny. Kiek tai buvo prikalbėta užsieny apie mūsų šalies sulenkėjimą, surusėjimą, sužydėjimą ar net suvokietėjimą ir dar apie ką kitą, o čia kaip ant delno pasirodė, kad yra kitaip.

Lenkai viso labo iš 112 atstovų pravedė vos 3, žydai 6, vokiečiai vieną, o rusai net ir statyti neмėgino, iš anksto numatydami, kad nebus kam už juos balsuoja. Svetimų tad gaivalų lenkų, žydų, vokiečių pasirodė mumyse tik vos koks. 9%. Vadinasi jie mūsų valstybėje mažumos ir tai net nedidelės mažumos.

Seimas netrukus renkasi. Sulig mūsų Vyriausybės parėdymo išrinkti atstovai turi suvažiuoti Kaunan 15 gegužės.

Arti tad diena, kuri bus mums viena brangiausių. Jos laukė visi geriausi Lietuvos sūnūs, del jos kovojo ir mirė. Tą dieną Lietuvių tauta pirmą kartą per teisėtai išrinktus savo atstovus pareiks pasauliui savo valią, valią, kad ji tampa savaranke, nepriklausoma ir su ta valia pasaulis turės skaitytis. Vyksta tai, apie ką mes nesenai svajoti nedrįsome, kas mums taip tolima ir neatsiekiama rodėsi.

Valio Steigiamasis Lietuvos Seimas! statyk, gink, jung, ir vesk Lietuvą į nepriklausomybę, laisvę, gerovę.

Steigiamajam Seimui.

Pasveikintas būk, mūs naujasis valdone,
Vienintelis tu šeimininke šalies!
Mes reiškiam visi tau giliausią godonę,
Kūrėjui šviesesnės tautos ateities.
Padėk tvirtus pagrindus rūmams valstybės,
Imk vairą tėvynės į savo rankas,
Išvesk mūsų laivą į jūrą ramybės,
Nutildyk išjudintas vėtrų bangas!
Mes rengiamės tave sutikti iškilmingai,
Darbams tavo kelias numintas platus,
Tu viens tegali atstatyti tvarkingai
Sudegintus kaimus, sugriautus miestus...
Mes laukiam tavęs kaip teisingo teisėjo —
Žemelę penėtoją mums padalyk!
Kas prakaito savo daugiau į ją dėjo,
Daug tam ir teisių į ją pripažink!
Neleisk tu galingam nuskriausti silpnesnio,
Turtingas vargučio tegu nebespaus,
Tegu susilauks kožnas būvio geresnio
Tegu doras darbas visur viešpataus!
O tie, kurie narsiai už laisvę kovojo,
Kurie iškentėjo didžiausius vargus
Ir savo gyvybę tėvynei aukojo,
Visur, visumet pirmoj vietoj tebus!

Nr. 14 VILNIAUS GARSAS 3

Paskelbk savo valią pasauliui plačiausiam,
Prabilk tu galingai vardu Lietuvos,
Visur atstovauk mūsų kraštui brangiausiam,
Prieš niekų nelenkdamas savo galvos.
Tau ištekmiausiai tarnauti prisiekiam,
Už tave visi mes stovėsim griežtai,
Tau mūsų tėvynės likimą patiekiam,
Mumis tu gali pasiremti tvirtai.
Įvykdinsim visa, ką tu įsakysi,
Tau liepus—kiekvienas savo galvą padės;
Vien pasišventimą visur pamatysi,
Visi į tave kaip į saulę žiūrės!
Didvyris — karžygys, artojas — sodietis —
Abu lygiai tavo įsakymo lauks,
Ir noru tarnaus tau kiekvienas pilietis
Į tavo liepimą visi atsišauks.
Nudžiugs senas Kaunas, tavęs susilaukęs,
Jis būstinę tau pagamins laikinai,
Nušvis jo dangus lig šiol apsiniaukęs,
Linksmai tave sveikins žalieji kalnai.
Bet šičia svečiuos tu neilgai viešėsi,

Išnaujo atgims Lietuvos praeitis.
Pasaulis patikrins mūsų atstovybę,
Ir priešai kaip šiandien į kelią nelys;
Kiekvienas širdy savo jausim didybę,
Ištardamas dvasiai: esu lietuvys.
Valio tau, naujosios gadynės Kūrėjau,
Statytojau rūmų gražios ateities!
Valio tau, bešališkas mūsų Teisėjau
Valio Šeimininkui tikrajam šalies!

J. Turčinskis.

„Lietuva"

Lietuvos Steigiamojo Seimo sudėtis.

Priežodis sako: Genys margas, pasaulis dar margesnis. Marga yra ir mūsų Lietuva. Čia žmonės toli gražu ne vienodai mano, ne vieno ir to paties nori, ne vieno ir siekia. Kitados, kai mums draudžiama buvo savo šalis tvarkyti ir net apie tai kalbėti, berods ir skirtumų mumyse nebuvo, ar bent mažai; dabar gi, kai atgavome laisvę ir turime galios patys pas save tvarkytis pasirodė didesnių ir mažesnių skirtumų.

Vieni nori nepriklausomos Lietuvos, kiti jos nenori tik žiūri į kurį nors kaimyną; vieni nori paimti dvarus ir išdalinti bežemiams ir mažažemiams, kiti sako telieka senoviškai; vieni nori žemės žmonėms duoti nuosavybėn, kiti visą žemę ir kitus gaminimo įrankius padaryti Valstybės ar visuomenės nuosavybę (komunizmas); vieni nori, kad tikėjimas, Bažnyčia turėtų pilną laisvę ir galėtų šalį tvarkytis sulig savo įstatų, kiti ran-

4 VILNIAUS GARSAS Nr. 14

da tai blogu ir norėtų Bažnyčią ir tikėjimą išstumti iš viešojo gyvenimo, prašalinti iš mokyklų ir tt.

Kiekvienam tur būt rodosi, kad jo nuomonė visų tikriausia ir, jei sulig jos būtų Lietuvoje tvarka, gyventi būtų ko geriausia, del to visi stengias savo pažiūras pravesti ir įkūnyti. Tačiau vienas žmogus ne talka, kai du stos, visados daugiau padarys, taigi, kas nori laimėti, būriasi su vienamįnčiais draugėn. Taip atsiranda politikos partijos, kurios narius jungia vienos pažiūros ir vieni siekimai arba taip vadinama politikos *programa*.

Lietuvoje pastaruoju laiku buvo pasirodę vyriausia šios partijos: krikščionys demokratai, tautos pažanga, santara, socialistai liaudininkai demokratai, socialistai demokratai ir įvairaus plauko bepartyviai.

Visos šitos partijos yra lietuvių, visos jos siekia nepriklausomos Lietuvos, nori pagerinti žmonių būvį, duoti bežemiams žemės ir tt., tik ne vienodai tuos dalykus supranta ir ne tuo pačiu būdu ketina juos pravesti. Čia yra skirtumų, bet apie tai gal kitu kartu.

Kai del tikėjimo, tai tik viena krikščionių demokratų partija griežtai gina tikėjimo teisių ir reikalauja Bažnyčiai tinkamos jai laisvės, vietos ir paramos. Kitos partijos arba abejodai šiuo klausimu nusistačiučios arba net ir visai yra priešingos.

Per rinkimus į Seimą kiekviena partija stengėsi pravesti ko daugiausia savųjų žmonių. Partijų atstovai važinėjo po Lietuvą darė susirinkimus, gyrė save ir kvietė balsuoti už jų partijos išstatytus Seiman kandidatus, taigi varė agitaciją. Kaip girdėti jiems pasisekė sužadinti žmones, kurie visur labai domėjosi partijų skirtumais, vedę tarpusavy karštus ginčus ir budriai žiūrėję, kad už tinkamą partiją padavus balsą.

Dabar rinkimų balsai apsvarstyti ir vaisiai paskelbti. Seiman išrinkta viso labo 112 atstovų. Jų tarpe daugiau pusės nes 59 yra krikščionys demokratai, 29 socialistai liaudininkai, 13 socialistų demokratų, 3 lenkai, 6 žydai, 1 vokietis, 1 social-revoliucininkas. Daugiausia tad pritarimo Lietuvos žmonės parodė lietuvių partijom ir iš šių krikščionims demokratams, kurie gindami darbo žmonių teises ir stodami už skriaudžiamuosius, neišsižada ir tikėjimo. Lietuva pasirodė su Dievu norinti statyti savo nepriklausomybę ir telaimina jai Viešpats.

Kaip Seimui seksis darbuotis sunku iš anksto spręsti. Seimo vaisingumas daug pareina nuo to, ar yra seime dauguma vienaip manančių pamatiniuose klausimuose. Jei tokia dauguma yra seimas greit ir nesvyruodamas daro savo nutarimus ir energingai žiūri jų įvykdinimo, priešingai, jei tos daugumų nėra, seimas daug kalba, daug ginčijasi, mažai nutaria, dar mažiau įvykdo. To pavojaus Lietuvos Seimui rodos nebėra. Čia jau viena partija, būtent krikščionys demokratai, turi aiškią daugumą, be to pamatiniuose vidaus ir užsienio dalykuose išskyrus tikybą, žymesnės Seimo grupės beveik sutinka tarp savęs.

Prie geros valios rodos galės partijos lengvai susigiedoti ir. Lietuvos Seimas taps galingas ir griežtas šalies valios reiškėjas.

Bet neikim dalykams už akių ir truputi lukterėkime 15 geg. renkasi Seimas ir tuomet pasiškės jo veidas.

A. Radeika.

Šeimyna ar prieglauda?

Ne viešoji mokykla auklėja žmogų ir išdirba jo būdą, bet šeimyna. Šeimyna puikiai atatinka žmogaus reikalams pradedant nuo vaiko, kūdikio ligi senelio. Šeimynoje visi jaučiasi globojami — vaikas, suaugęs

Literatūra

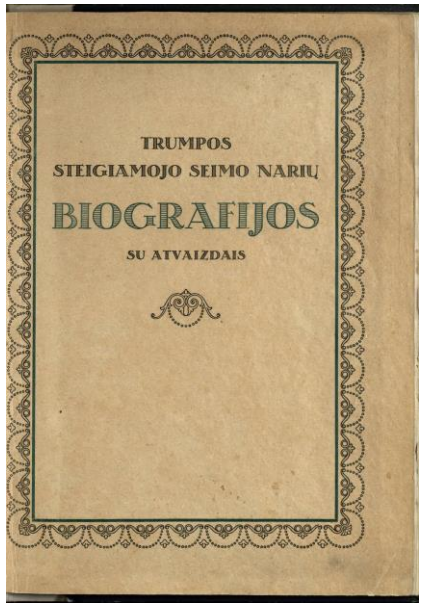

Lietuva. Steigiamasis seimas

Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – [Klaipėda]: išleido Seimo kanceliarija, 1924 (Klaipėdoje: spaudė „Lithuania“). – 71 p.: portr.

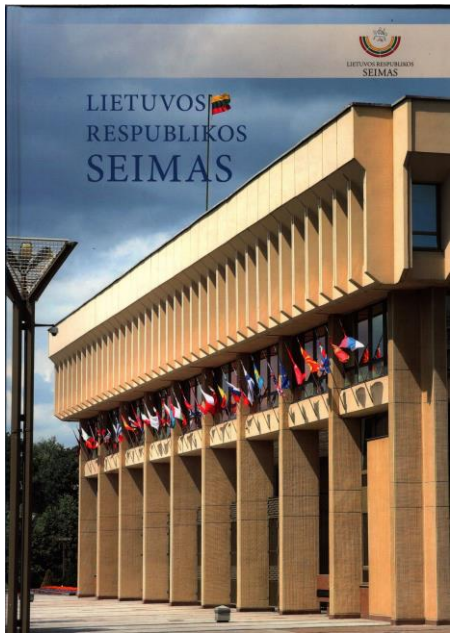

Lietuvos Respublikos Seimas: [nuotraukų albumas]. – Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2013 (Vilnius: Petro ofsetas). – 156, [1] p.: iliustr., faks., portr., žml. – Tiražas 1000 egz.

Lietuva. Steigiamasis seimas

Lietuvos Steigiamojo Seimo narių autografų albomas: pirmosioms metinėms sukaktuvėms paminėti, gegužės 15 d. 1920-1921: atspausdinta aparatu „Opalografas“. – Kaunas: [Lietuvos Steigiamasis seimas], 1921. – [13] p.

Lietuva. Steigiamasis seimas

Lietuvos steigiamojo seimo statutas. – Kaunas: [s.n.], 1920 ([Kaunas]: Lietuvos Valstybės sp.). – [1], 16, [2] p.

Literatūra

- **Burbienė M.** Valstybės pagrindus kūrė Steigiamasis Seimas / Marija Burbienė; Ričardo Pasiliausko nuotraukos. – Iliustr. // Suvalkietis. – 2017, gruod. 9, p. 4.
- **Čibiras K.** Kuriamasis Seimas: [vedamasis][apie Steigiamojo Seimo uždavinius] / A. Radeika // Vilniaus garsas. – 1920, saus. 16 (Nr. 2), p. 1-2.
- **Čibiras K.** Lietuvos Seimo metinės: [vedamasis] / A. Radeika // Vilniaus garsas. – 1921, geg. 22 (Nr. 19), p. 1-2.
- **Čibiras K.** Lietuvos Steigiamojo seimo sudėtis / A. Radeika // Vilniaus garsas. – 1920, geg. 15 (Nr. 14), p. 3-4.
- **Daugirdaitė-Sruogienė V. (1899-1997).** Lietuvos Steigiamasis Seimas = The Lithuanian Constitutional Assembly / V. Daugirdaitė-Sruogienė. – New York: Tautos fondas, 1975. – x, 261 p.: iliustr., portr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 235-241 ir sk. gale. – Vardynas: p. 257-261
- **Grinius K.** Lietuvos respublikos seimai (1920-1927 m.) / Dr. K. Grinius // Sėja. – 1973, Nr. 1/2, p. 6-10.
- **Grinius K.** Lietuvos respublikos seimai (1920-1927 m.) / Dr. K. Grinius. – Lent. // Varpas. – 1946, birž. 1 (Nr. 6/7), p. 1-5; Sėja. – 1973, Nr. 1/2, p. 6-10.
- **Grinius K.** Lietuvos Steigiamąjį seimą prisimenant / Dr. K. Grinius // Lietuvių dienos. – Vol. 1, Nr. 5 (1950), p. 11-13.
- **„Iškilmingas** St. Seimo posėdis metinėms sukaktuvėms paminėti…“. – Rubrika: Kauno kronika. – ELTA // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 19 (Nr. 12), p. 5.
- **Jakobas A.** Atbulas įstatymas: [apie Steigiamajame seime svarstomą Karo valdininkų įstatymą] / Karo vald. Jakobas // Tėvynės balsas. – 1922, rugs. 22 (Nr. 175), p. 1-2.
- **Kazulėnas A.** Steigiamojo Seimo ir Atkuriamojo Seimo panašumai ir skirtumai / Algis Kazulėnas // Steigiamajam Seimui – 90. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2011. – P. 17-19.
- **Kraujalis P.** Prašvito dienelė: [apie iškilmes Vilniuje Steigiamojo seimo atidarymo proga] / P. Vieštautas // Vilniaus garsas. – 1920, geg. 22 (Nr. 15), p. 1.
- **Kriščiūnas J.** Steigiamasis Seimas / agronomas J. Kriščiūnas, Steigiamojo Seimo narys // Mūsų žemė. – 1921, Nr. 4, p. 2-3.
- **Laučka J. B.** Lietuvos 1922 metų konstitucijos kilmė ir pagrindiniai principai / Juozas B. Laučka. – Santr. angl. – Bibliogr. 24 pavad. ir išnašose // Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai. – T. 12, p. 61-90.
- **„Naujas** Lietuvos ministerių kabinetas jau prisistatė Steigiamajam seimui…“: [vedamasis] // Vilniaus garsas. – 1920, liep. 3 (Nr. 21), p. 1-2.
- **Pradžios** mokyklų įstatymas. – ELTA // Tėvynės balsas. – 1922, spal. 15 (Nr. 195), p. 2.
- **Rudokas J.** Prieš 90 metų tapome demokratine valstybe / Jonas Rudokas. – Iliustr. // Veidas. – 2010, Nr. 20, geg. 17, p. 42-43.
- **Rudokas J.** Žingsniai link demokratijos ir… atgal / Jonas Rudokas. – Iliustr. // Veidas. – 2012, rugpj. 27, p. 40-41.
- **Savickienė D.** Steigiamajame Seime – radikalios idėjos / Daiva Savickienė. – Nuotr. // Panevėžio balsas. – 2017, geg. 15-21, p. 6-8.

Literatūra

- **Smetona A.** Kada?: [vedamasis][apie Steigiamojo Seimo veiklos tikslus ir kadencijos pabaigą] / A. Sm. // Lietuvos balsas. – 1921, liep. 16-17 (Nr. 36), p. 1.
- **Smetona A.** Metus praleidus: [apie Steigiamojo Seimo vienerių metų darbus ir jų reikšmę] / A. Sm. // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 19 (Nr. 12), p. 3-4.
- **Smetona A.** Žemės reforma ir Seimo partijų prieštaravimai: [vedamasis] / A. Sm. // Lietuvos balsas. – 1921, birž. 28-29 (Nr. 28), p. 1.
- **Steigiamasis** Seimas įgyvendino tautos valią: ir mūsų valstybei padėjo teisinius pagrindus: iš Steigiamojo Seimo 20 metų sukakties minėjimo / J. Kn. // Lietuvos ūkininkas. – 1940, geg. 30 (Nr. 22), p. 9.
- **Steigiamasis** Seimas // Tautininkų balsas. – 2016, gegužė-birželis (Nr. 10) p. 5.
- **Stulginskis A.** Steigiamojo Seimo Pirmininko kalba: pasakyta iškilmingam St. Seimo 2 metų sukaktuvių posėdy gegužės mėn. 15 d. – Persp. iš: „Lietuva“ // Vilniaus garsas. – 1922, birž. 4 (Nr. 20), p. 2-5.
- **Šilgalis A.** Iš Steig. Seimo komisijų darbų / Dam. Treig. // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 31 (Nr. 16), p. 2.
- **Šilgalis A.** Ligonių kasų įstatymas: (iš St. Seimo bal. 27 d. posėdžio) / Dam. Treigys // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 7 (Nr. 8), p. 1.
- **Šilgalis A.** Paskutinis Steig. Seimo posėdis / Dam. Treigys // Tėvynės balsas. – 1922, spal. 11 (Nr. 191), p. 1-2.
- **Šilgalis A.** Žemės reformos įstatymas Steig. Seime / Damazas Treigys. – Antr. Nr. 23: Ligonių kasų įstatymas Steig. Seime. – Parašas Nr. 23, 28, 34: Dam. Treigys, D. Tr.; Nr. 26-27, 30-32: Tr. – Klaidų atitais.: birž. 18 (Nr. 24), p. 4; birž. 28-29 (Nr. 28), p. 1-2 // Lietuvos balsas. – 1921, bal. 26-liep. 12 (Nr. 3-4, 8-10, 23, 26-28, 30-32, 34).
- **Tamošaitis I.** Universiteto klausimu: [apie Universiteto statuto svarstymą Steigiamajame seime] / J. Dorius; [su redakcijos prierašu] // Tėvynės balsas. – 1922, saus. 21-22 (Nr. 6), p. 2.
- **Valančiūtė E.** Iš namų į Seimą: ką pasiekė moterys Steigiamajame Seime? / Enrika Valančiūtė. – Iliustr. // Etaplius. – 2018, kovo 9, p. 6.
- **Voldemaras A.** Seimo metinės sukaktuvės: [vedamasis] / prof. A. Voldemaras // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 19 (Nr. 12), p. 1.
- **Voldemaras A.** Žemės reforma ir žemės revoliucija / prof. A. Voldemaras // Lietuvos balsas. – 1921, geg. 12-liep. 16-17 (Nr. 10-12, 14-22, 25-26, 28, 32, 35-36).

Internetinėje žiniasklaidoje

- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35549&p_k=1
- https://istorijai.lt/lietuvos-valstybes-pagrindu-sukurimas-1918-1922-m-steigiamasis-seimas/
- https://www.suvalkietis.lt/zmogus-ir-laikas-suduvos-sviesuoliai-istorijos-ir-kulturos-fone/ilga-kelione-i-laisve-signatarai-valstybes-kurejai-tremtiniai-disidentai/valstybes-pagrindus-kure-steigiamasis-seimas/
- https://istorijatau.lt/rubrikos/zodynas/lietuvos-steigiamasis-seimas
- http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/189
- http://www.partizanai.org/i-laisve-1970-50-87/1733-lietuvos-steigiamasis-seimas
- https://prezi.com/sodwkwy4133d/steigiamasis-seimas-ir-jo-reformos/
- https://www.vle.lt/Straipsnis/Seimas-84950
- http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2012-05-15-siandien-steigiamojo-seimo-susirinkimo-diena/82173
- http://www.parlamentostudijos.lt/Nr6/6_Aktualijos_Baranauskas.htm
- http://alkas.lt/2019/05/14/pradedame-mineti-steigiamojo-seimo-100-meti/
- https://tarpukariolietuva.weebly.com/steigiamasis-seimas.html
- http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2005/05/18/istving_02.html
- https://www.epaveldas.lt/vbspi/biDetails.do?libisId=C1C1B0000092954
- https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/rengiamasi-pazymeti-lietuvos-steigiamojo-seimo-100-meti
- https://jp.lt/2020-ieji-paskelbti-steigiamojo-seimo-simtmecio-metais/
- http://www.aidai.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=4653:mi&catid=302:6-birelis&Itemid=333
- http://lietuvai.lt/wiki/Steigiamasis_Seimas
- https://www.wikiwand.com/lt/Steigiamasis_Seimas
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Steigiamasis_Seimas
- https://www.muziejusrokiskyje.lt/100-eksponatu-lietuvos-100-meciui-5
- http://www.veidas.lt/pries-90-metu-tapome-demokratine-valstybe

Rokiškėnai – Steigiamojo seimo nariai

- Net šeši Steigiamojo Seimo atstovai buvo kilę iš Rokiškio apskrities ir tai sudarė 4% viso Seimo narių. Tai:

Kazys Bieliūnas

(Panemunėlio valsč.)

Vladas Lašas

(Paupės vienk., Rokiškio valsč.)

Dovas Abraomas Popelis

(Kvetkų k., Panemunio valsč.)

Petras Ruseckas

(Baubliškių k., Panemunėlio valsč.)

Antanas Tumėnas

(Kurkliečių k., Ragelių valsč.)

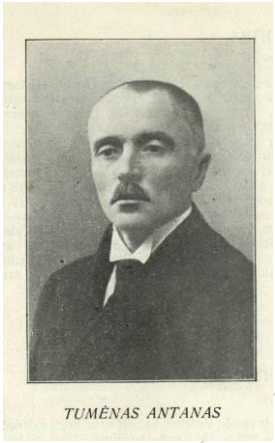

Antanas Purėnas

(Tatkonių k., Skapiškio valsč.)

https://www.limis.lt/paieska/perziura/-/exhibit/preview/267534839?s_id=xf5zkvFS529r1q1T&s_ind=2058&valuable_type=EKSPONATAS

Černiauskaitė Ieva. Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) // Prie Nemunėlio. 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20. https://www.keliuociucentras.rvb.lt/lt/zurnalas-prie-nemunelio

Kazys Bieliūnas

- **Kazys Bieliūnas** gimė 1894 m. gruodžio 20 d. Kraštuose, Panemunėlio valsčiuje, Rokiškio apskrityje. Jis buvo kilęs iš valstiečių šeimos. 1903–1914 m. mokėsi Peterburgo gimnazijoje, 1914–1918 m. Maskvos universitete studijavo istoriją ir filologiją, teisę. Besimokydamas 1915–1916 m. jis taip pat dirbo Maskvos lietuvių tremtinių šelpimo komitete. 1919 m. sugrįžęs į Lietuvą K. Bieliūnas buvo Rokiškio gimnazijos mokytojas, Rokiškio šaulių skyriaus pirmininkas, Panemunėlio valsčiaus valdybos pirmininkas ir Rokiškio apskrities tarybos narys.

- Nuo 1919 m. dalyvavo Lietuvos valstiečių sąjungos veikloje. 1920 m. vasario 15–17 d. vykusiame Lietuvos valstiečių sąjungos suvažiavime buvo prezidiumo pirmininko pavaduotojas. Steigiamojo Seimo rinkimų kampanijos Utenos apygardoje Liaudininkų centro biuro vedėjas. Į Steigiamąjį Seimą K. Bieliūnas kandidatavo VI (Utenos) rinkimų apygardoje pagal LVS sąrašą. Iš pradžių nebuvo išrinktas. Kai 1921 m. lapkričio 18 d. Vincas Meilus atsisakė parlamentaro mandato, tik tada buvo suteikta galimybė K. Bieliūnui darbuotis Steigiamajame Seime. Steigiamajame Seime priklausė Lietuvos valstiečių sąjungos (LVS) frakcijai, Lietuvos socialistų liaudininkų demokratų partijos (LSLDP) ir LVS frakcijų blokui. Iki 1921 m. lapkričio 2 d. dirbo Savivaldybių ir administracijos komisijose. 1922 m. kovo 2 d. paskirtas į Finansų ir biudžeto komisiją, nuo 1922 m. rugpjūčio 17 d. buvo tos komisijos pirmininko pavaduotoju. K. Bieliūnas dalyvavo svarstant įstatymus, savo poziciją reiškė interpeliacijose. Jo darbai neapsiribojo veikla Steigiamajame Seime. 1926 m. birželio 2 d.–1927 m. balandžio 12 d. jis buvo ir Trečiojo Seimo atstovas.

Kazys Bieliūnas

LITERATŪRA

- **Bieliūnas Kazys** // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – Klaipėda, 1924. – P. 8.
- **Stakeliūnaitė D**. Bieliūnas Kazys // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas, sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis. – Vilnius, 2006. – P. 93-94.
- **Stakeliūnaitė D.** Bieliūnas Kazys // Lietuvos Lietuvos Respublikos Seimų I (1922–1923), II (1923–1926), III (1926–1927), IV (1936–1940) narių biografinis žodynas, sud. Aivas Ragauskas, Mindaugas Tamošaitis. – Vilnius, 2007. – P. 212.
- **Černiauskaitė I.** Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20.

INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA:

- https://lt.wikipedia.org/wiki/Kazys_Bieli%C5%ABnas
- https://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=7279&p_d=98073&p_k=1
- https://www.15min.lt/tema/kazys-bieliunas-30945
- https://www.wikiwand.com/lt/Kazys_Bieli%C5%ABnas
- http://lietuvai.lt/wiki/Kazys_Bieli%C5%ABnas
- https://kurejassavanoris.eu/apie-mus/lkkss-istorija
- http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/istorija/IH00/Steigiamojo_Seimo_nari%C5%B3_s%C4%85ra%C5%A1as.IH1207C.pdf

Vladas Lašas

- **Vladas Lašas** gimė 1892 m. sausio 13 d. Paupėje, Rokiškio valsčiuje. Jis žinomas kaip Lietuvos gydytojas fiziologas, alergologas, politinis bei visuomenės veikėjas, alergologijos pradininkas Lietuvoje. Mokėsi Rokiškio pradinėje mokykloje, 1902–1910 m. Sankt Peterburgo Šv. Kotrynos katalikų gimnazijoje. 1910–1911m. Peterburgo universitete studijavo biologiją, 1917–1918 m. studijavo Tartu universiteto Medicinos fakultete**.**

V. Lašas – Dorpato (Tartu) universiteto medicinos fakulteto studentas. XX a. 2 deš.

https://rkm.limis.lt/en/detali-paieska/perziura/-/exhibit/preview/61720324?s_id=4e8JoCZIaeUkPg9g&s_ind=1&valuable_type=EKSPONATAS

- 1912 m. dalyvavo Lietuvos demokratų partijos konferencijoje Vilniuje. 1915–1917 m. buvo Rusijos imperijos kariuomenės karo gydytojas, 1918–1920 m. – Rokiškio apskrities ligoninės gydytojas, vedėjas, 1920 m. – Kauno karo ligoninės vidaus ligų skyriaus ordinatorius. 1920–1921 m. dėstė Aukštuosiuose kursuose Kaune, tobulinosi Berlyne ir Lozanoje.
- 1920 m. gegužės 15 d.–1922 m. lapkričio 13 d. buvo Steigiamojo Seimo atstovas, išrinktas VI (Utenos) rinkimų apygardoje. Priklausė Lietuvos valstiečių sąjungos frakcijai, įėjusiai į LVS ir LSLDP frakcijų bloką, buvo valstiečių liaudininkų bloko pirmininkas. Dirbo nuolatinėse Finansų ir biudžeto, Darbo, socialinės apsaugos ir sveikatos komisijose. 1920 m. gegužės 5 d. buvo išrinktas į laikinąją komisiją Steigiamojo Seimo statutui rengti, vėliau buvo Steigiamojo Seimo sueigos narys, 1920 spalio 22 d. – 1921 m. sausio 15 d. – Mažojo Seimo narys. V. Lašas dalyvavo svarstant ir priimant svarbiausius Lietuvos Respublikos įstatymus. Aktyviai reiškėsi debatuose konstituciniais klausimais, pasisakė prieš mirties bausmę, siūlė sumažinti žemės išperkamąjį mokestį. V. Lašas taip pat buvo daugelio įstatymų projektų, kurie reglamentuodavo mokesčių, atlyginimų dydžius, įvairių institucijų etatų skaičius, referentas. Jis savo ir liaudininkų nuomonę reiškė teikdamas interpeliacijas ir dalyvaudamas jas svarstant. Buvo labai aktyvus, pilietinę poziciją reiškiantis Steigiamojo Seimo narys.
- 1922 m. lapkričio 13 d. – 1923 m. kovo 13 d. Vl. Lašas buvo ir Pirmojo Seimo atstovas. Aktyviai dalyvavo valstiečių liaudininkų sąjungos veikloje, jos Centro komiteto narys, 1926 m. pirmininkas.

Vladas Lašas

- Svarbus Vlado Lašo indėlis ir į Lietuvos mokslą: jis tyrė Lietuvos gyventojų įvairių grupių mitybą, pateikė racionalios mitybos pasiūlymų. Pirmasis Lietuvoje ėmė nagrinėti anafilaksijos klausimus – atsiradimą, eigą, paveldimumą, ištyrė anafilaksinio šoko intensyvumą. Sukūrė alergologų mokyklą. 16 vadovėlių aukštosioms ir vidurinėms mokykloms autorius. Svarbiausi jo darbai: „Anafilaksija“ (1926 m.), „Vitaminai“ (bendraautoris A. Gabrėnas, 1939 m.), „Mitybos mokslo pagrindai“ (1945 m.), „Žmogaus fiziologija“ (1965 m.) ir kt.

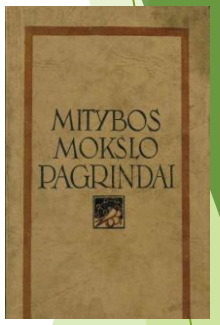

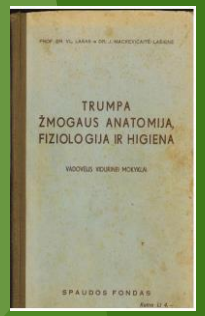

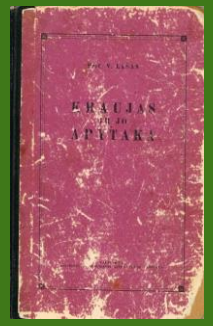

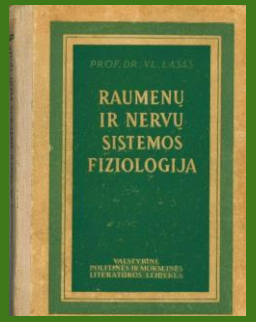

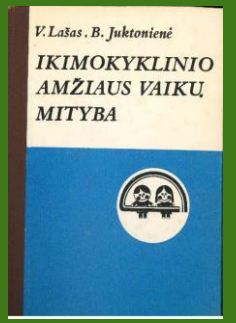

- Nuo 1922 m. jis buvo Lietuvos universiteto dėstytojas, 1924–1940 m. ir 1944–1946 m. medicinos fakulteto dekanas, 1940–1941 m. prorektorius, nuo 1922 m. profesorius. Jo iniciatyva 1929 m. pastatyta Akių, ausų, nosies ir gerklės ligų klinika, 1933 m. – Medicinos fakulteto, 1940 m. – Vytauto Didžiojo universiteto klinikų rūmai. 1951–1966 m. Kauno medicinos instituto dėstytojas, Fiziologijos ir fiziologinės chemijos katedros, 1922 m. įkurtos jo iniciatyva, vedėjas. 1946–1961 m. Lietuvos mokslų akademijos Gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus akademikas sekretorius. Nuo 1926 m. medicinos m. daktaras. 1946 m. Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, 1948 m. TSRS medicinos mokslų akademijos narys korespondentas.

- Mirė Vladas Lašas 1966 m. sausio 2 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

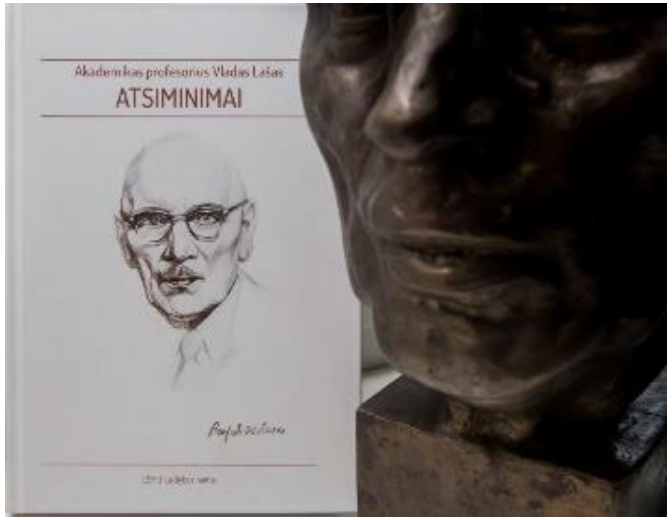

https://klaipeda.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/dar-vienas-kaunieciu-mediku-dinastijos-palikimas-799646?psl=2

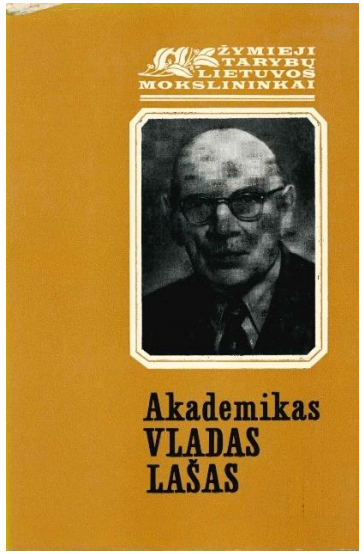

Atminimo įamžinimas

- Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejuje Kaune saugomas A. Varnaitės sukurtas biustas bei Prano Grušnio tapytas profesoriaus portretas.
- Nuo 1999 m. LSMU Medicinos aktų salės vadovų galeriją puošia dail. Eugenijaus Survilos 1963 m. tapytas portretas.
- 1980 m. serijoje „Žymieji Tarybų Lietuvos mokslininkai“ išleista monografija „Akademikas Vladas Lašas“ (Vilnius, 1980).
- 2016 m. išleista Liudviko Lašo sudaryta knyga „Akademikas profesorius Vladas Lašas: atsiminimai“ (Kaunas).
- 1967 m. KMU Centriniuose rūmuose (A. Mickevičiaus 9), II a., prie Fiziologijos katedros, atidengtas V. Lašo bareljefas su užrašu: „Čia 1921–1966 m. dirbo TSRS MA narys-korespondentas, LTSR MA akademikas prof. med. m. dr. Vl. Lašas (1892–1966)“ (skulpt. Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė).
- 1969 m. Žaliakalnio mikrorajono gatvė, vedanti į klinikas, pavadinta V. Lašo vardu. Jo vardo gatvė yra ir Rokiškyje.
- 1970 m. ant namo (Aukštaičių g. 37) atidengta pirmoji atminimo lenta. 1992 07 02 atidengta antroji memorialinė lenta: „Šiame name 1926–1966 m. gyveno Kauno klinikų įkūrėjas, medicinos mokslų daktaras, profesorius, akademikas Vladas Lašas“ (skulpt. Vytautas Narutis).
- 1990 m. KMU Centrinių rūmų (dab. LSMUMA) (A. Mickevičiaus g. 9) didžioji auditorija pavadinta prof. V. Lašo vardu. 2000 m. čia pakabintas dail. Arūno Vaitkūno tapytas profesoriaus portretas (sūnaus L. Lašo dovana).
- 1992 m. prie KMU klinikų Centrinių rūmų (Eivenių g. 2) pastatytas paminklinis biustas (skulpt. Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė, archit. Jonas Putna).
- 2010 09 01 ant LSMU klinikų (Eivenių g. 2) centrinio pastato atidengta memorialinė lenta: „1940 m. liepos 1 d. šiame pastate pradėjo veikti Kauno Vytauto Didžiojo universiteto klinikos. Statybų iniciatorius prof. Vladas Lašas. Pastato architektas Urbain Cassan. Statybų komisijos pirmininkas prof. Pranas Jodelė“.

Vladas Lašas

- **LITERATŪRA**
- **Lašienė J.**, Padegimas B. Akademikas Vladas Lašas. – Vilnius, 1980.
- **Lašas Vladas** // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – Klaipėda, 1924. – P. 32.
- **Lašas Vladas** // Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1958, t. 14, p. 196.
- **Stakeliūnaitė D**. Lašas Vladas // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas, sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis. – Vilnius, 2006. – P. 209–214.
- **Stakeliūnaitė D.** Lašas Vladas // Lietuvos Respublikos Seimų I (1922–1923), II (1923–1926), III (1926–1927), IV (1936–1940) narių biografinis žodynas, sud. Aivas Ragauskas, Mindaugas Tamošaitis. – Vilnius, 2007. – P. 356–357.
- **Černiauskaitė I.** Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20.

- **INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA**
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Vladas_La%C5%A1as_(1892)
- https://lsmuni.lt/lt/naujienos/naujienos/akademikas-vladas-lasas--asmenybe-kuri-keite-istorija.html
- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35544&p_k=1&p_t=158651
- https://www.epaveldas.lt/object/recordDescription/KVB/C130000485220
- https://www.wikiwand.com/lt/Vladas_La%C5%A1as_(1892)
- http://www.lmb.lt/wp-content/uploads/2016/11/Prisimenant-kra%C5%A1tiet%C4%AF-mokslininka-profesori%C5%B3-Vlad%C4%85-La%C5%A1%C4%85.pdf
- https://lsmuni.lt/lt/naujienos/naujienos/akademikas-vladas-lasas--asmenybe-kuri-keite-istorija.html
- https://m.kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/dar-vienas-kaunieciu-mediku-dinastijos-palikimas-799646
- http://atminimas.kvb.lt/asmenvardis.php?asm=LA%D0AS%20VLADAS
- http://www.kmu.lt/avevita/text.php?str_id=3543

Abraomas Dovas Popelis

- Nors Steigiamojo Seimo rinkimų išvakarėse buvo daug būgštavimų dėl neproporcingai didelio kiekio kitataučių Seimo sudėtyje, ypač žydų, į Steigiamąjį Seimą buvo išrinkti 7 žydų tautybės atstovai. Vienas iš jų **Abraomas Dovas Popelis** gimė 1865 m. kovo mėn. Kvetkuose, Rokiškio apskrityje. Mokėsi Biržuose, vėliau Eišiškių ir Kauno ješibotuose. Nuo 1897 m. buvo Onuškio (Rokiškio apskr.) rabinu. Prasidėjus I pasauliniam karui su šeima persikėlė į Marijampolę. 1916 m. vietos žydų bendruomenės išrinktas vyriausiuoju rabinu. Po I pasaulinio karo A. Popelis buvo naujai įregistruotos Lietuvos rabinų sąjungos valdybos narys. 1919 m. išrinktas į Marijampolės žydų bendruomenės tarybą, po 1920 m. išrinktas į I Lietuvos žydų bendruomenių atstovų suvažiavimo, vykusio Kaune, prezidiumą.
- Abraomas Dovas Popelis – Lietuvos politinis bei visuomenės veikėjas. 1920 m. gegužės 15 d. – 1922 m. lapkričio 13 d. buvo Steigiamojo Seimo atstovas, išrinktas I (Marijampolės) rinkimų apygardoje. Priklausė seimo žydų frakcijai. Dirbo Krašto atstatymo komisijoje. 1920 m. A. Popelis kartu su kitais žydų frakcijos nariais pasirašė nepaprastąjį pareiškimą, kuriuo siekta atkreipti Steigiamojo Seimo narių dėmesį į žvėriškus veiksmus, nukreiptus prieš taikius krašto gyventojus, daugiausia žydus. Daug diskusijų Steigiamajame Seime kėlė A. Popelio kalbos dėl „kariškių žeme aprūpinimo įstatymo“.
- Mirė A. D. Popelis 1923 m. Marijampolėje.

- **LITERATŪRA**

- **Popelis Abraomas** // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – Klaipėda. 1924. – P. 42.
- **Popelis Abraomas** // Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1960, t. 22, p. 280–281.
- **Bendikaitė E.** Popelis Abraomas Dovas // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas, sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis.- Vilnius, 2006. – P. 271–272.
- **Černiauskaitė I.** Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20.
- „**Naktį į sausio 21 d.** po ilgos ir sunkios ligos Marijampolėj mirė rabinas Apraomas Beras Popelis…“ : [žydų dvasininkas, Steigiamojo Seimo narys, 1865 03-1923 01 21]: [nekrologas]. – ELTA. – Rubrika: Lietuvos žinios // Krašto balsas. – 1923, saus. 24 (Nr. 18), p. 3.
- **Žydų** frakcijos deklaracija: Lietuvos valstybės konstituciją priėmus / pasirašė M. Soloveičikas, S. Rozenbaumas, A. Popelis, Rachmilevičius, Finkelšteinas, Landau // Tėvynės balsas. – 1922, rugpj. 6 (Nr. 136), p. 2.

INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA

- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35543&p_k=1&p_t=97441
- http://www.noriuzinoti.lt/lt/mvideo/1033-zyd-sinagogos-kompleksas-vaizdas-is-1925-m
- http://lietuvai.lt/wiki/Abraomas_Popelis

Antanas Purėnas

- **Antanas Purėnas** gimė 1881 m. vasario 16 d. Tatkonyse, Skapiškio valsčiuje, Rokiškio apskr. Jis žinomas kaip Lietuvos chemikas organikas, pedagogas, kultūros, visuomenės ir politinis veikėjas, laisvamanis. Mokėsi Liepojos gimnazijoje, 1902–1904 m. studijavo Tartu, 1904–1910 m. Peterburgo (baigė 1912 m.) universitetuose. Besimokydamas Liepojos gimnazijoje, A. Purėnas bendravo tiek su lietuviais, tiek latviais, kurie buvo slaptų socialdemokratinio judėjimo būrelių dalyviai. A. Purėnas bendraudamas su ten veikusiu Jonu Biliūnu ir pats tapo aktyviu socialdemokratinio judėjimo šalininku.
- 1910–1918 m. Purėnas buvo Peterburgo komercinės mokyklos dėstytojas, 1915–1917 m. – lietuvių bendrojo lavinimo kursų vedėjas, nuo 1917 m. rugsėjo mėn. – Lietuvių gimnazijos direktorius. Per Pirmąjį pasaulinį karą 1916–1918 m. buvo Lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti Peterburgo skyriaus pirmininkas, CK narys. 1915–1918 m. vakarinių kursų organizatorius ir direktorius.
- A. Purėnas buvo paskirtas ir Rokiškio miesto ir apskrities revoliucinio komiteto Švietimo skyriaus vedėju. 1919 m. rugpjūčio–1921 m. sausio A. Purėnas ėjo Rokiškio gimnazijos direktoriaus pareigas. Dirbdamas direktoriumi priklausė mokytojų profsąjungai. Nuo 1922 m. vasario 1 d. buvo Kauno profesinės mokytojų sąjungos suaugusiųjų vidurinės mokyklos mokytojas, 1921–1922 m. Aukštųjų kursų, 1922–1950 m. Lietuvos universiteto dėstytojas. 1922 m. universitete įsteigė Chemijos katedrą, 1922–1924 m. ir 1925–1926 m. buvo Matematikos-gamtos fakulteto sekretorius, 1924–1925 m. ir 1933–1938 m. – universiteto sekretorius, nuo 1939 m. prorektorius, 1940–1941 m. ir 1944–1946 m. rektorius, 1944 m. profesorius. 1941 m. akademikas, Lietuvos SSR mokslų akademijos viceprezidentas. Nuo 1928 m. LR Švietimo ministerijos egzaminų komisijos narys.
- Nacių okupacijos metais buvo suimtas. Nuo 1951 m. buvo Kauno politechnikos instituto (KPI) profesorius, prorektorius, 1951–1962 m. – KPI Organinės chemijos ir technologijos katedros vedėjas. KGB vertintas kaip nepatikimas asmuo, rėmęs ir globojęs grįžtančius tremtinius.
- Purėnas buvo ir aktyvus spaudos bendradarbis. Nuo 1901 m. bendradarbiavo leidiniuose „Lietuvių laikraštis“, „Naujoji Gadynė“, „Vilniaus žinios“, „Kova“, „Skardas“, „Žarija“, „Kosmosas“, „Naujoji gadynė“, 1933 m. – „Socialdemokrato“ redakcijos bendradarbis. 1938–1940 m. redagavo žurnalus „Mintis“ ir „Kultūra“, 1923–1936 m. – „Lietuvos universiteto darbai“, nuo 1930 m. – „LVDU Matematikos ir gamtos fakulteto darbai“, 1936 m. – „Vytauto Didžiojo universiteto žinios“. 1933–1936 m. kartu su kitais leido žurnalą „Mokykla ir visuomenė“.

- 1920 m. gegužės 15 d. į Steigiamąjį Seimą A. Purėnas buvo išrinktas VI (Utenos) rinkimų apygardoje kaip LSDP atstovas, priklausė LSDP frakcijai, dirbo Švietimo komisijoje, buvo jos vicepirmininkas. 1920 m. liepos 21 d. buvo priimtas A. Purėno ir Justino Staugaičio pasiūlymas žiaurius Lenkijos kariuomenės veiksmus, nukreiptus prieš Lietuvos žydus, pavesti ištirti komisijai, kurią sudarytų vykdomosios valdžios atstovai ir Steigiamojo Seimo nariai. Seime A. Purėnas dažniausiai kartu su LSDP frakcijos kolegomis teikė aukštoms valdžios institucijoms interpeliacijas, kurių dauguma nebuvo priimtos. Viešai kalbėjo gana retai, kalbose išskirtinį dėmesį teikė darbininkų gyvenimo sąlygoms pagerinti. Dar Steigiamojo Seimo laikotarpiu dalyvavo masonų ložės „Lietuva“, atkurtos 1920 m., veikloje. Siekė, kad įstatymai, kuriuos priims Seimas, liktų ne tik popieriuje, bet būtų vykdomi, gynė darbininkų interesus. Po penkis mėnesius trukusios veiklos Steigiamajame Seime 1920 m. spalio 13 d. A. Purėnas savo noru pasitraukė ir atsidėjo mokslinei veiklai.

- Mirė Antanas Purėnas 1962 m. lapkričio 5 d. Kaune, palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

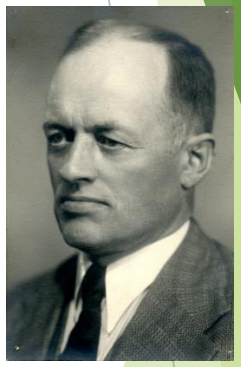

Antanas Purėnas
Rokiškio krašto muziejus

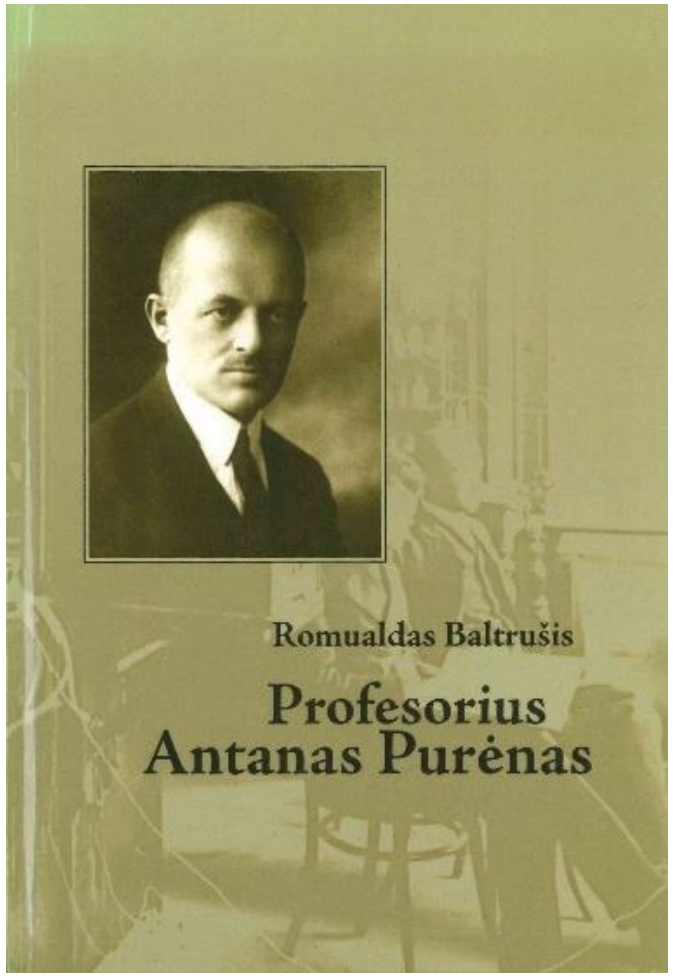

Atminimo įamžinimas

- 1971 m. 90-osioms A. Purėno gimimo metinėms surengta mokslinė konferencija, atskiru leidiniu Kaune išleista konferencijos medžiaga „Antanas Purėnas“.
- 2008 m. išleista Romualdo Baltrušio parengta monografija „Profesorius Antanas Purėnas“ (Kaunas).
- 1967 m. Vilniuje ant namo (V. Putvinskio g. 30) atidengta memorialinė lenta: „Šiame name 1933–1962 m. gyveno chemijos mokslų daktaras, akademikas A. Purėnas“. 2001 m. virš jos buvo pakabintas bareljefas (skulpt. Vladas Žuklys).
- [1971] m. KTU Cheminės technologijos fakultete (Radvilėnų pl. 19) jo vardu pavadinta laboratorija, atidengta memorialinė lenta su bareljefu: „Akad. Antano Purėno organinės chemijos laboratorija (skulpt. Vladas Žuklys).
- 1980 m. Kaune Dainavos mikrorajone jo vardu buvo pavadinta gatvė. Jo vardo gatvė yra ir Kupiškyje.

- KTU Bibliotekos virtuali paroda:

https://biblioteka.ktu.edu/virtualios-parodos/is-ktu-istorijos-rektoriaus-antano-pureno-palikimas-bibliotekai/

- Lietuvos mokslų akademijos virtuali paroda:

http://parodos.mab.lt/lma/pirmieji-akademikai/07lmavb_rs-fg-1-1245-20/

Antanas Purėnas

- **LITERATŪRA**

Profesorius Antanas Purėnas: chemikas (sud. Romualdas Baltrušis). – Kaunas: Technologija, 2008. – 185 p.: iliustr.

- **Purėnas** Antanas // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais.– Klaipėda, 1924. – P. 44.
- **Purėnas** Antanas // Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1961, t. 24, p. 249–250.
- **Purėnas** Antanas // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas (sud. Aivas Ragauskas, Mindaugas Tamošaitis). – Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2006. – P. 284–286.
- **Tamošaitis M.** Purėnas Antanas: Steigiamojo Seimo (1920-1922) narys / Mindaugas Tamošaitis. – Iliustr. // Socialdemokratai Lietuvos Respublikos seimuose. – Vilnius: Petro ofsetas, [2006]. – P. 110.
- **Černiauskaitė I**. Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20.

- **INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA**

- http://webdav.ktub.labt.lt/www/a_kursai/3.html
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Pur%C4%97nas
- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35543&p_k=1&p_t=97446
- http://www.lma.lt/uploads/Biogramos/Purenas_A_red..pdf
- http://atminimas.kvb.lt/asmenvardis.php?asm=PUR%CBNAS%20ANTANAS
- http://www.kupiskiovb.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=462:antanui-purnui&catid=14
- https://www.vle.lt/Straipsnis/Antanas-Purenas-77141

Petras Ruseckas

- **Petras Ruseckas** gimė 1883 m. liepos 20 d. Baubliškių vienkiemyje, Panemunėlio valsčiuje, Rokiškio apskrityje. Jis žinomas daugiausia kaip Lietuvos knygnešys, visuomenės veikėjas, Nepriklausomybės kovų dalyvis. 1896 m. su tėvais apsigyveno Maladečine, 1897 m. persikėlė į Rygą. 1898–1901 m. buvo jūrininkas Odesoje. Gabeno draudžiamą spaudą, dalyvavo lietuvių „Rūtos“ draugijos veikloje. 1904 m. pašauktas į kariuomenę, 1905 m. dezertyravo ir slapstėsi. 1905 m. revoliucijos ir Didžiojo Vilniaus Seimo dalyvis.

- Drauge su E. Galvanausku ir J. Gabriu įsteigė Lietuvos valstiečių sąjungą, rengė jos įstatus. 1906 m. sausio 5 d. suimtas netoli Kauno, pusę metų kalintas Kalvarijos kalėjime. 1908 m. bandė stoti į Peterburgo universitetą, bet vėl areštuotas, 1908–1911 m. kalintas Peterburgo ir Naugardo kalėjimuose. 1911 m. Vilniuje dirbo laikraščio „Lietuvos ūkininkas“ redakcijoje.

- Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui pašauktas į kariuomenę. 1915 m. liepos 1 d. pateko į vokiečių nelaisvę. Joje buvo iki 1918 m. spalio 2 d. 1918 m. pabaigoje grįžo į Lietuvą ir tapo Lietuvos kariuomenės savanoriu, Krašto apsaugos ministerijoje suorganizavo literatūros skyrių, buvo jo viršininkas.

- 1920 m. gegužės 15 d. Petras Ruseckas buvo išrinktas į Steigiamąjį Seimą V (Panevėžio) apygardoje pagal LVS sąrašą. Steigiamajame Seime priklausė LVS frakcijai, LSLDP ir LVS frakcijų blokui. Dirbo nuolatinėse Krašto apsaugos ir Redakcijos komisijose. Laikinai išrinktas į Amnestijos komisiją, dirbo Konstitucijos (1922) rengimo komisijoje. Priklausė Steigiamojo Seimo sudarytai komisijai, kuri 1921 m. tyrė padėtį kariuomenėje. P. Ruseckas dalyvavo svarstant Laikinąją ir 1922 m. valstybės Konstitucijas, rengiant daugelį įstatymų. Steigiamajame Seime jis pristatydavo įstatymų projektus, dalyvaudavo debatuose. P. Ruseckas dažnai kalbėjo Steigiamojo Seimo nariams diskutuojant dėl piliečių teisių ir laisvių, demokratijos principų. Jis dalyvavo parengiant ir svarstant Amnestijos įstatymo projektą. Kaip šio įstatymo komisijos narys ragino šį įstatymą priimti kuo operatyviau. P. Ruseckas, turėjęs kariuomenės savanorio patirties, aktyviai dalyvavo Steigiamojo Seimo krašto apsaugos komisijoje: rengiant, redaguojant, referuojant įstatymus, kurie susiję su Lietuvos Respublikos gynyba ir saugumu. Taip pat aktyviai reiškėsi svarstant žemės reformos, valstybės pajamų ir išlaidų sąmatos, Lietuvos piniginio vieneto įvedimo įstatymų projektus.

- P. Rusecko iniciatyva buvo įkurtas gynybos komitetas, kuriame jis dirbo sekretoriumi. Taip pat priklausė Lietuvos Šaulių sąjungai, buvo renkamas į jos valdybą, iki 1926 m. buvo LŠS valdybos nariu.

Steigiamojo seimo (1920-1922) nariai – kariškiai. Sėdi pirmas iš kairės P. Ruseckas

Petras Ruseckas

- Periodinėje spaudoje pradėjo bendradarbiauti 1903 m. Bendradarbiavo leidiniuose „Mūsų žinynas“, „Lietuvos ūkininkas“, „Jaunimas“, „Vilniaus žinios“, „Viltis“, „Kardas“. 1922–1925 m. žurnalo „Karys“ redaktorius. Rašė lietuvių ir lenkų kalba. Buvo vienas iš Lietuvių rašytojų ir žurnalistų sąjungos steigėjų.
- 1922 m. pabaigoje grįžo į kariuomenę, o 1925 m. išėjo į atsargą būdamas majoru.
- 1933 m. Kauno miesto savivaldybės socialinės apsaugos skyriaus vedėjas ir miesto tarybos narys. Dalyvavo įvairių organizacijų veikloje. 1940 m. gegužę apsigyveno Vilniuje. 1941–1944 m. dirbo antikvariato knygyne. 1944 m. gruodžio 14 d. NKVD areštuotas, 1945 m. balandžio 18 d. nuteistas kalėti dešimčiai metų, bet gruodžio 8 d. mirė Džezkazgano srities Prostornensko lageryje.
- Petras Ruseckas parašė ir parengė 26 knygas: 4 atsiminimų rinkinius –„Knygnešys“ (2 tomai, 1926–28), „Baudžiava: atsiminimai, padavimai, legendos“ (1936), „Savanorių žygiai“ (2 tomai, 1937) ir „Lietuva Didžiajame kare“ (1939), knygas „Mūsų įžymieji žmonės“ (1934), „Pasaulio lietuviai“ (1935), „Alpėse: kalnai, žmonės, legendos“ (1929), „Išniekintos vėliavos: Lietuvos atgijimo novelės“ (1935), „Į laisvę: (iš mūsų atgijimo istorijos)“ (1919), „Ką mes turime žinoti rinkdami į Seimą“ (1922), „Kaip lenkinta Vilniaus kraštas“ (1930), „Kas kaltas, kad mums vargas“ (1923), „Kas kiekvienam kareiviui žinotina“ (1919), „Lietuvos kariuomenė“ (1927, 1929, 1937), „Spaudos draudimo gadynė“ (1929, 1932) ir kitas.

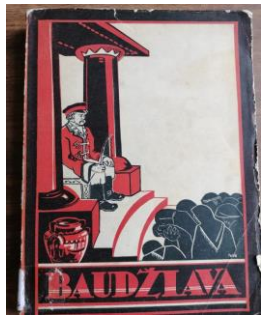

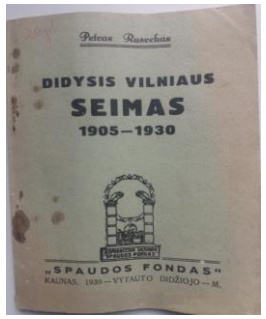

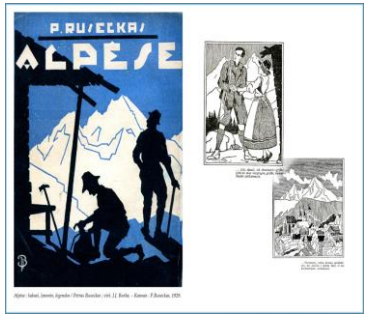

Petras Ruseckas

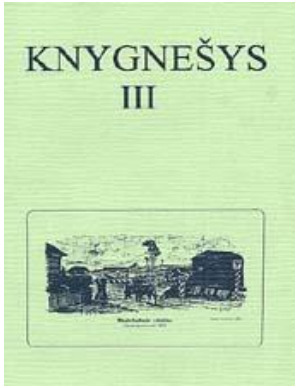

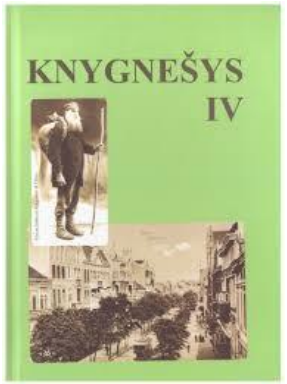

Pasirašinėjo Ruseckas ir slapyvardžiais: Rausvys, A. Mikaitis, P. Baubliškis, P. Ruzeckas, P. Rusiecki, Baubliškių dėdė, Baubliškių Juozas, Daugvardis, Jonikaitis, Juozas Mykaitis, Kapitonas Rus, Kar. Rus., Karininkas X, Karolėnas P., Kiełmiński Jan, Kiškis, Kriaučius Daugvardis, Lapokritietis, Lietuvos Artojo sūnus, Mikutis, Nebe-kalinys, Petras, Žemaičių, Raustys P., Redakcja, Redakcja „Nowin“, Rusėnas Petras, Valstietis Žemaitis, Ūkininkas Žemaitis, Žemaitis Petras, Žemaičių Petras, Žmogelis ir kt.

Apdovanotas P. Ruseckas II rūšies Vyčio Kryžiaus 3 (1928 m.) ir Vytauto Didžiojo 4 (1938 m.) laipsnio ordinais. 1928 m. apdovanotas Savanorio medaliu bei Nepriklausomybės medaliu. Jo pavardė įrašyta Knygnešių sienelėje.

Atminimo įamžinimas

- Lietuvos istorijos institutas išleido Vytauto Merkio sudarytą trečiąjį „Knygnešio“ tomą, skirtą Petro Rusecko atminimui (Vilnius, 1997), į kurį įtraukta ir J. Petronio sudaryta P. Rusecko bibliografija (1903–1944).
- 1994 m. Kauno miesto centre ant namo (K. Donelaičio g. 5) atidengta medinė memorialinė lenta: „Šiame name 1940 m. gyveno ir dirbo Lietuvos kariuomenės savanoris, Steigiamojo seimo narys, žurnalistas, kultūros darbuotojas Petras Ruseckas. Žuvo 1945 m. Karagandos lageryje“.
- 2004 m. viena naujųjų Romainių mikrorajono Linkuvos gatvių pavadinta P. Rusecko vardu.

Petras Ruseckas

LITERATŪRA

- **Ruseckas Petras** // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – Klaipėda, 1924. – P. 50.
- **Ruseckas Petras** // Lietuvių enciklopedija.– Boston, 1961. – t. 26, p. 140.
- **Stakeliūnaitė D.** Ruseckas Petras // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas, sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis.– Vilnius, 2006. – P. 323–327.
- **Atmintis** atgijusi paminkluose: Lietuvos partizaninės kovos, tremties, tautinio atgimimo paminklų fotoalbumas. – Kaunas, 2011. – P. 126.
- **Blaževičius K.** O šventas lietuviškas žodi: Spaudos atgavimo 90-mečiui // Kauno diena. – 1994, geg. 7, p. 11.
- **Černiauskaitė I.** Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12-20.
- **Ignatavičius S.** Lietuvos istorijos metraštininkui – 120 // Trimitas. – 2003, Nr. 7, p. 41.

INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA

- http://atminimas.kvb.lt/pratarme.php
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Petras_Ruseckas
- http://www.spaudos.lt/knygnesiai/petras_ruseckas.htm
- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35543&p_k=1&p_t=97462
- https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/portretai/petras_ruseckas__knygnesys_savanoris_istorikas/
- http://www.kaunozurnalistai.lt/39482/
- https://www.vle.lt/Straipsnis/Petras-Ruseckas-81635
- http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2008/07/16/atmi_02.html
- https://www.muziejusrokiskyje.lt/garbus-jubiliejus
- http://www.literatura.lt/rasytojai/petras-ruseckas/

Antanas Tumėnas

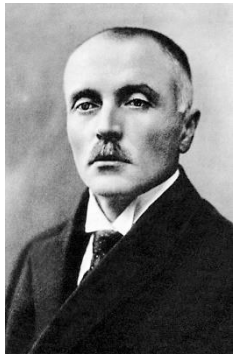

https://www.vle.lt/Straipsnis/Antanas-Tumenas-97290

Antanas Tumėnas gimė 1880 m. gegužės 13 d. Kurkliečiuose, Ragelių valsčiuje, Rokiškio apskrityje. Jis žinomas kaip teisininkas, Lietuvos politinis bei visuomenės veikėjas. A. Tumėno biografai mini, jog jis buvo uždaro būdo, jautrus vaikas, be to mikčiojo. Baigęs Teisės fakultetą šią ydą iš dalies įveikė. Tiesa, visam gyvenimui liko lėtas kalbos tempas ir ilgos pauzės, tačiau A. Tumėnui tai netrukdė tapti geru advokatu, dėstyti universitete, užsiimti visuomenine veikla ir kopti į politines aukštumas.

1900 m. jis baigė Vilniaus II berniukų gimnaziją ir įstojo į Varšuvos universiteto architektūros skyrių, vėliau dėl finansinių sunkumų perėjo į Peterburgo universitetą ir 1909 m. baigė jo Teisės fakultetą. Po studijų keletą mėnesių dirbo advokato Petro Leono padėjėju, o 1910 m. pavasarį paskirtas į Zarasus Kauno apygardos teismo prisiekusiuoju advokatu. Zarasų gydytojas Domininkas Bukontas jaunąjį teisininką pastūmėjo į visuomeninę veiklą – judviejų pastangomis Zarasų bažnyčioje įvestos lietuviškos pamaldos, įkurta Dramos, muzikos, dainų ir literatūros draugija. Be to jis aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime, steigiant lietuvių katalikiškas organizacijas.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, 1915 m. A. Tumėnas pasitraukė į Rusiją ir buvo Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti CK įgaliotinis Voroneže. 1917 m. išrinktas į Lietuvių tautos tarybą. Dalyvavo Rusijos lietuvių seime Peterburge. 1918 m. grįžo į Lietuvą, įsteigė Zarasų Saulės progimnaziją, buvo jos direktorius ir mokytojas. 1919 m. puolant Raudonajai armijai, traukėsi į Vilnių, ten paimtas įkaitu. Kalėjo Vilniaus, Daugpilio, Smolensko kalėjimuose. Paleistas trumpai buvo Zarasų nuovados taikos teisėjas, teisingumo ministerijos kalėjimų departamento direktorius.

Nuo 1917 m. buvo Lietuvos krikščionių demokratų partijos ir jos Centro komiteto narys. 1920 m. gegužės 15 d. – 1922 m. lapkričio 13 d. Steigiamojo Seimo atstovas, išrinktas VI (Utenos) rinkimų apygardoje. Priklausė Lietuvos krikščionių demokratų partijos frakcijai. Buvo Konstitucijos rengimo bei Teisių ir redakcijos komisijų pirmininkas. Konstitucija buvo Steigiamojo Seimo priimta 1922 m. rugpjūčio 1 d. Nors ją kūrė visos partijos, tačiau jos priėmimą lėmė krikščionių demokratų bloko balsai. A. Tumėnas buvo vienas aktyviausių KD bloko narių Steigiamajame Seime: dažnai referuodavo įstatymus, dalyvavo diskusijose, nevengė teikti įstatymų pataisas ar kitų pateiktas replikuoti.

1920 m. spalio 22 d. – 1921 m. sausio 17 d. A. Tumėnas buvo ir Mažojo Seimo narys, 1922 m. lapkričio 13 d. – 1923 m. kovo 13 d. – Pirmojo Seimo ir 1923 m. birželio 5 d. – 1926 m. birželio 2 d. Antrojo Seimo atstovas. 1923 m. gegužės 10 d. – 1923 m. liepos 10 d. Antrojo Seimo pirmininkas. 1923 m. birželio 29 d. – 1924 m. birželio 18 d. ir 1925 m. vasario 4 d. – lapkričio 25 d. buvo Teisingumo ministras. 1924 m. birželio 18 d. – 1925 m. vasario 4 d. X ministrų kabineto ministras pirmininkas ir teisingumo ministras, o iki 1924 m. liepos 8 d. ir Vidaus reikalų ministerijos valdytojas. Po 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo organizavo krikščionių demokratų opozicinę veiklą: 1927–1936 m. buvo Katalikų veikimo centro pirmininkas, 1928–1929 m. leidinio „Mūsų laikraštis“ atsakingasis redaktorius.

A. Tumėnas užsiėmė ir moksline veikla: 1920–1921 m. buvo Aukštųjų kursų, nuo 1922 m. vasario 16 d. Lietuvos universiteto dėstytojas, docentas. Be to, vertėsi advokato praktika, tarnavo teisingumo ministerijoje. 1941–1944 m. Vilniaus universiteto ekstraordinarinis profesorius. 1943 m. buvo vienas Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto vadovų, už tai gestapo suimtas ir tik dėl silpnos sveikatos iki teismo paleistas. 1944 m. liepos 9 d. pasitraukė į Vokietiją, vėliau į Austriją.

1931 m. apdovanotas Vytauto Didžiojo III-ojo laipsnio ordino medaliu, 1933 m. – Gedimino ordino III-iojo laipsnio medaliu.

Mirė Antanas Tumėnas 1946 m. vasario 8 d. Bachmaninge, Austrijoje, kur ir buvo palaidotas.

https://www.rokiskiotic.lt/objektai/paminklinis-akmuo-ministrui-pirmininkui-a-tumenui

Atminimo įamžinimas

- 1992 m. rugpjūčio 1 d., minint pirmosios nuolatinės Konstitucijos 80-metį, Kurkliečių kaime, Jūžintų seniūnijoje, Rokiškio rajone buvo iškilmingai atidengtas paminklinis akmuo, ženklinantis Antano Tumėno tėviškę.
- A. Tumėno vardu pavadintos gatvės Rokiškyje, Vilniuje.
- Rokiškio krašto muziejus rengia edukacines programas „Pasisvečiuokime rokiškėnų – tarpukario Lietuvos ministrų pirmininkų tėviškėse“.
- Bachmanning‘e (Austrijoje) iškilmingai atidengta atminimo lentelė, skirta buvusio tarpukario Lietuvos Parlamento Pirmininko, Ministro Pirmininko, teisingumo ministro Antano Tumėno atminimui įamžinti.

Antanas Tumėnas

- **LITERATŪRA**

- **Tumėnas Antanas** // Trumpos Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais. – Klaipėda, 1924. – P. 64.
- **Tumėnas Antanas** // Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1964, t. 31, p. 35–36.
- **Blažytė-Baužienė D.,** Tumėnas Antanas // Lietuvos Respublikos ministrai pirmininkai (1918–1940). – Vilnius, 1997. – P. 261–282.
- **Kasperavičius A.** Antanas Tumėnas – Konstitucijos rengimo komisijos pirmininkas // Mūsų konstitucionalizmo raida. – Vilnius, 2003. – P. 66–78.
- **Blažytė-Baužienė D.** Tumėnas Antanas // Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas, sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis. – Vilnius, 2006. – P. 397–401.
- **Blažytė-Baužienė D.** Tumėnas Antanas // Lietuvos Respublikos Seimų I (1922–1923), II (1923–1926), III (1926–1927), IV (1936–1940) narių biografinis žodynas, sud. Aivas Ragauskas, Mindaugas Tamošaitis. – Vilnius, 2007. – P. 536–541.
- **Černiauskaitė I.** Rokiškėnai Steigiamajame Seime (1920–1922 m.) / Ieva Černiauskaitė. – Iliustr. // Prie Nemunėlio. – 2018, Nr. 2 (41), p. 12–20.

- **INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA**

- https://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Tum%C4%97nas
- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35543&p_k=1&p_t=97528
- http://www.prodeoetpatria.lt/files/pdf-straipsniai/metr-I/DOMAS%20JASAITIS%20-%20Antanas%20Tum%C4%97nas.pdf
- http://www.zarasu-zydai.lt/index.php/project/antanas-tumenas/
- https://www.vle.lt/Straipsnis/Antanas-Tumenas-97290
- http://lietuvai.lt/wiki/Antanas_Tum%C4%97nas
- http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/istorija/IH00/Istorikas_Algis_Kasperavi%C4%8Dius_apie_Antan%C4%85_Tum%C4%97n%C4%85_-_Konstitucijos_rengimo_komisijos_pirmininkas%C4%85.IH1205B.pdf
- http://lrv.lt/lt/antanas-tumenas
- http://vilnius21.lt/antanastumenas-j5064544.html
  http://www.rokiskiovvg.lt/upload/Failai/2018/0220034614-Tumenas_sutvarkytas.pdf
- https://www.rokiskiotic.lt/objektai/paminklinis-akmuo-ministrui-pirmininkui-a-tumenui
- https://www.muziejusrokiskyje.lt/apie-muzieju/ekspedicijos-tyrimai/rokiskenai-kure-nepriklausoma-lietuvos-valstybe